

Kiddushin (59a)

רַבִּין חַסִּידָא אָזִיל לְקַדְוֵשִׁי לִיה אִיתְתָּא לְבַרְיָה — **Ravin Chasida traveled to a certain place to betroth a woman for his son.** קִידְשָׁה לְנַפְשִׁיהָ — When he arrived there, however, **he betrothed [the woman] to himself.**

The Gemara asks:

וְהִתְנַח — **But** concerning this sort of conduct, **we learned in the Baraisa:** מַה שְּׁעָשָׂה עָשׂוּי — **What [the agent] did is done,** אֶלְמָא שְׁנַהֲג בּוּ מְנַהֲג רַמְאוֹת — **but he dealt with [the sender] deceitfully!** How, then, can we understand how this great sage acted in such a reprehensible manner?

The Gemara answers:

לֹא הִבִּיחָהּ נִיהָלִיהָ — When Ravin approached the family of the woman, **they did not** consent to his request that they **give her to [his son]**. It was thus not improper for Ravin to betroth her to himself.

The Gemara, however, protests:

אִיבָעֵי לִיה לְאֻדְוָעֵי — Still, **[Ravin] should have informed [his son]** of the family's reluctance before betrothing the woman himself!

The Gemara responds:

סָבַר אֲדַהֲכִי וְהָכִי אֶתָּא אִינִישׁ אַחֲרֵינָא מְקַדֵּשׁ לָהּ — **[Ravin] thought that in the meantime, another man might come and betroth her,** and he therefore hurried to complete the betrothal as soon as possible.

A second incident pertaining to this theme:

רַבָּה בַר בַּר חַנָּה גָּבַח כֶּסֶף לְרַב — **Rabbah bar bar Chanah gave some coins to Rav,** אָמַר — **and said** to him: זַבְנָה לְנַפְשִׁיהָ — **“Buy for me this certain piece of land.”** זַבְנָה לְנַפְשִׁיהָ — **Instead, however, [Rav] went and bought the land for himself.**

The Gemara asks:

וְהִתְנַח — **But** concerning this sort of conduct, **we learned in the Baraisa:** מַה שְּׁעָשָׂה עָשׂוּי — **What [the agent] did is done,** אֶלְמָא שְׁנַהֲג בּוּ מְנַהֲג רַמְאוֹת — **but he dealt with [the sender] deceitfully! —?—**

The Gemara replies:

בְּאַגָּא דְאַלְמֵי הָנוּה לִיה — The land that Rabbah bar bar Chanah sought to buy **was** situated in **a plain** dominated by **violent men.** לְרַב נְהָגִי בֵּיה כְּבוֹד — **[These men] treated Rav with deference,** לְרַבָּה — **but they did not treat Rabbah bar bar Chanah with deference,** and would not have allowed the latter Sage to purchase land next to them. Thus, since Rabbah bar bar Chanah was prevented from buying the land in any case, it was not inappropriate that Rav bought it for himself.

Kiddushin (51b)

הָכָא בְּמַאי עֲסָקִינוּ בְּשָׂאִיו שָׁם אֶלְמָא — In defense of his position, **Rava would say to you:** גְּדוּלָה וְקִטְנָה — **Here, in the Mishnah, we are dealing with a case in which there is only one adult daughter and one minor daughter;** the father has no other daughters besides these. Thus, the only daughter who could have been the subject of the betrothal is the minor.

The Gemara raises another objection:

אִי הָכִי מַאי לְמִמְרָא — **If it is so** that there was only one adult and one minor daughter, **what is [the Mishnah] really telling us?**

The Gemara answers:

הָכָא בְּמַאי עֲסָקִינוּ דְשִׁוּיָהּ שְׁלִיחַ — **Here, we are dealing with a case in which [the man's adult daughter] appointed him as her agent** to accept *kiddushin* from anyone who approaches him. מַהוּ דְתִימָא — Thus, **you might have said:** כִּי מְקַבֵּל קִידְוֵשִׁי אֲדַעְתָּה דִּידָהּ קָא מְקַבֵּל — **When [the father] accepts *kiddushin*, he is accepting it with [his adult daughter] in mind,** since she appointed him as her agent. קָא מְשַׁמַּע לָן דְלֹא שְׁבִיק אִינִישׁ מִיַּדִּי דְאִית לִיה הִנָּחָה מִיָּנָה — **[The Mishnah] therefore informs us that this is not the case;** rather, we assume that he accepted it for the minor, since **a person will not abandon something from which he derives benefit** in favor of something that gives him no benefit at all [the *kiddushin* of his adult daughter].

מנהג רמאות

שלחן ערוך (חשן משפט קפג, ב) - הנותן מעות לחבירו לקנות לו קרקע או מטלטלים והניח מעות חבירו אצלו והלך וקנה לעצמו במעותיו, מה שעשה עשוי והרי הוא מכלל הרמאים.

נודע ביהודה (מה"ת אבן העזר עא) - עיקר העבירה בכאן שחבירו סמך עליו שיקיים שליחותו והוא רימה אותו ולא קיים שליחותו, ואפילו לא קידשה לעצמו כלל רמאי הוא, שחבירו סמך עליו והוא אינו מקיים שליחותו. [ולכאורה צ"ע דבס"א כתב המחבר שאין עליו אלא תרעמות, אא"כ נכלל בזה שהוא נקרא רמאי].

פתחי חושן (הל' פקדון יב, סק"נ) - מדברי השו"ע נראה לדייק דדוקא כשנתן לו המשלח מעות והניח מעות המשלח וקנה לעצמו במעותיו יש בזה משום רמאות, אבל כשלא נתן לו מעות, אף על פי שבתחלה נתרצה השליח להלוות לו ולקנות עבורו במעותיו, אין זה רמאות... ובחזון איש משמע שגם בזה יש רמאות.

סחורה ידועה

ר"ן (קדושין נא:) - ומינה דמי שעשה שליח ליקח לו קרקע והלך ולקחו סתם יכול לומר לעצמי לקחתי. ומיהו נראה לי דדוקא בקרקע סתם, אבל בקרקע מיוחד, כיון שהוא מנהג רמאין כדאיתא בפרק האומר (נח), לא מצי אמר דשארית ישראל לא יעשו עולה. [וכן פוסק הרמ"א קפג, ב].

שלחן ערוך (חשן משפט קפג, א) - הנותן מעות לשלוחו לקנות לו סחורה ידועה ולא לקחה אין לו עליו אלא תרעומת, ואם ידוע שלקח (במעות המשלח) מוציא ממנו בעל כרחו.

סמ"ע (שם) - האי סחורה ידוע לאו דוקא שאמר לו קנה לי בגד פלוני מאיש פלוני בפרטות, אלא שאמר לו קנה לי בגד... ואפילו בכי היא גוונא יש עליו תרעומת ונקרא רמאי בשקנאו לעצמו, מיהו גם כשאמר לו בהדיא קנה בגד פלוני מאיש פלוני אין לו עליו אלא תרעומת. [והמנחת פתים כותב עליו דמדברי הר"ן ורמ"א מוכח להיפוך].

ט"ז (שם) - נראה לי דלענין שיקרא רמאי אינו אלא בייחוד לו שם סחורה הידוע, וכדאיתא רפ"ג דקדושין דרבה בר בר חנה שמאר לרב זיל זבנה לי לההיא ארעא כו', וכך כתב הר"ן... אבל לענין תרעומת מכל מקום מצי אמר לו הפסדתני שהייתי נותן לאחר לקנות, ונקט רבינו סחורה ידועה בשביל הסיפא דהוא רמאי.

מעות המשלח

ר"ן (קדושין נט.) - וא"ת והתניא בתוספתא ואיתא נמי בירושלמי הנותן מעות לחברו ליקח לו פירות למחצית שכו ולא לקח אין עליו אלא תרעומת, ואם ידוע שלקח מוציא ממנו בעל כרחו. והכא נמי ליפקה לההיא ארעא רבה בר בר חנה מרב. תירצו בשם בעל מתיבות ז"ל דהתם בשלקח בזווי משלח, אבל הכא רב בזווי דנפשיה זבין.

ריטב"א (שם) - ואפילו במעות של משלח יש לחלק בין מי שלקח אותם סתם למי שלקח לעצמו בפירוש. [ועי' סמ"ע, ט"ז, קצות, ונתיבות לקפג, ד באם קנה סתם במעות שלו ואחר כך חזר קודם משיכה].

שלחן ערוך (קפג, ג) - שליח שקנה לעצמו במעות המשלח אף על פי שזקפן עליו במלוה המקח של משלח. רמ"א - מיהו אם אמר השליח לפני עדים שחוזר בשליחותו יש אומרים דקנה לעצמו ויש אומרים דבכל ענין הוא של המשלח.

ערוך השלחן (קפג, א) - ואם ידוע שלקח סחורה במעות המשלח בכל ענין הוא של המשלח ולא מהני מה שביטל את שליחותו וקנאה לעצמו.

חזרה אחר נתינת מעותיו

שלחן ערוך (קפג, ד) - ראובן שאמר לשמעון זבין לי האי מידי וזבין ליה סתמא, קנייה ראובן משעת משיכת שמעון, ואף על פי שחזר שמעון אחר משיכה ואמר לעצמי כוונתי לקנות אינו נאמן, אף על גב דיהיב שמעון דמים שלו קנייה ראובן ויהיב לשמעון זווי. אבל אם חזר בו שמעון קודם משיכה ואמר שקונה לעצמו אפילו חזר בין מתן מעות למשיכה קנה לעצמו אי יהיב שמעון למוכר זווי מדלילה.

פתחי חושן (שם סקס"ד) - דכיון שמעות אינן קונות עדיין לא קנה המשלח קנין גמור, ויכול לחזור בו, ואפילו מי שפרע אין השליח חייב שלא תיקנו מי שפרע אלא בין מוכר ללוקח ולא בשליחות. [ועי' משפטי התורה ח"א סי' סו בענין קניית פיס].

אם הוא סחורה ידוע:

לפי הר"ן נקרא רמאי רק בסחורה ידוע
לפי הסמ"ע נקרא רמאי גם בסחורה שאינה ידוע [והסמ"ע לכאורה סובר כהנודע ביהודה ואינו מחלק בין תרעומת
ורמאות, שבכל אופן נקרא רמאי ויש עליו תרעומת].
לפי הט"ז נקרא רמאי רק בסחורה ידוע אבל יש עליו תרעומת גם בסחורה שאינה ידוע. [והט"ז מוכח דלא כהנודע
ביהודה].

השייכות לעני המהפך בחררה:

חתם סופר (ב"ב כא:) ועצמות יוסף (קדושין נט.) - לא שייך עני המהפך כיון שהמשלח לא היפך.
??? באוצר הפוסקים (לה, מז-מח) - לא שייך עני המהפך בקדושין כיון שהיה בזול או מציאה.
אמרי יושר (סח) - גם בדבר בזול נקרא רמאי שהרמאות היא משום שסמך עליו כדברי הנודע ביהודה.
לפי זה, אם היה דבר בזול או מיוחד במינו, לפי האמרי יושר וחתם סופר מכל מקום נקרא רמאי כיון דסמך עליו. וכן לפי
החולקים צריך לומר שיש ענין רמאות גם בדבר בזול כי הם סוברים שדוקא בכי היא גונא מיירי סוגיא דרמאות.

Using his own money: (משפטי הלוי)

Buy me a lottery ticket.

Buy me that sofa, used car, at the yard sale.

Buy me Chidushei Maran VeRabbanan.

If he asked for this specific one (or there is only one left), everyone holds it is רמאות.

If he didn't specify a specific one (lottery ticket), there is a dispute.

Using sender's money:

In all cases the sender acquires the object, except possibly if he canceled the agency and made the money a loan, especially if he had other money available to take its place. [But even then he would still be a רמאי.]

If lottery ticket won, it belongs to sender (Divrei Chaim). If he also buys one for himself, he should choose which is which (Pischei Choshen).

Changing mind after using own money:

If Shimon uses his own money, he can retract if he has not yet made meshicha, and there is no mishepara. But there would probably still be רמאות.

ע"י שו"ת מהרש"ג ח"א סי' כט אם מי שקידש אשה ברמאות על מנת שהוא צדיק גמור מקודשת.